Nr 244.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående pension åt vissa i statens tjänst anställda personer; given Stockholms slott den 12 mars 1938.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen under punkterna 1:o—17:o hemställt.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Ernst Wigforss.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 12 mars 1938.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, ENGBERG SKÖLD, NILSSON, QUENSEL, FORSLUND.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, anmäler uppkomna frågor om pension åt i det följande angivna, i statens tjänst anställda personer och anför därvid:

1:o.

Rullföringsbiträdet Johan Emil Svärd. Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Svärd är född den 22 oktober 1873 och således 64 år gammal;

att Svärd, som inträtt i krigstjänst den 1 november 1895, förordnats i förutvarande Göta trängbataljon till vice korpral den 15 maj 1897, till korpral den 11 maj 1898 och till distinktionskorpral den 10 oktober 1899;

att han förordnats till sergeant i förenämnda trängbataljons reserv den 31 oktober 1899 och till fanjunkare i trängens reserv den 3 december 1930;

att han sedan den 15 november 1912 i oavbruten följd innehaft befattning såsom rullföringsbiträde vid Borås rullföringsområde nr 31;

att han beräknas komma att lämna sin befattning såsom rullföringsbiträde den 15 november 1938, då han således innehaft befattningen under 26 år;

att Svärds arvode såsom rullföringsbiträde utgjort 2,130 kronor jämte 1,080 kronor personligt arvodestillägg ävensom dyrtidstillägg;

samt att Svärd icke är berättigad till pension i egenskap av underofficer i reserven.

Inskrivningsbefälhavaren för Älvsborgs inskrivningsområde har hemställt om utverkande av pension åt Svärd.

Arméförvaltningens civila departement har — under åberopande att riksdagen tidigare i ett flertal fall beviljat pension åt rullföringsbiträden, vilka avgått från militäranställning utan rätt till pension (senast prop. nr 259/1937, p. 1; bankoutsk. utl. nr 35, p. 4; riksd. skr. nr 245) — tillstyrkt pension åt Svärd till belopp av 996 kronor för år.

Statskontoret har anslutit sig till vad arméförvaltningens civila departement hemställt.

Med biträdande av arméförvaltningens civila departements förslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att rullföringsbiträdet, fanjunkaren i trängens reserv Johan Emil Svärd må från och med månaden näst efter den, varunder han frånträder sin befattning, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 996 kronor.

2:o.

F. d. fanjunkaren vid Upplands infanteriregemente Carl Petter Broberg.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Broberg är född den 7 mars 1870 och sålunda 68 år gammal;

att han den 11 november 1887 erhållit fast anställning vid Upplands infanteriregemente, där han den 12 juli 1912 befordrats till fanjunkare;

att han den 20 december 1916 av regementskrigsrätten för förskingring av kronan tillhörig egendom dömts till fängelse 6 månader och avsättning samt för uppsåtliga förbrytelser i övrigt i tjänsten likaledes till avsättning;

att Broberg, efter det nämnda utslag vunnit laga kraft, avgått ur tjänst den 10 januari 1917;

att den av Broberg förskingrade, ej tillrättaskaffade egendomen uppgått till ett värde av sammanlagt 518 kronor;

samt att direktionen över arméns pensionskassa den 14 augusti 1920 beviljat Broberg en årlig pension av 180 kronor i 9:e klassen av kassans pensionsstat att tillträdas den 1 april 1920.

Hos Kungl. Maj:t har Broberg i en den 14 augusti 1936 dagtecknad skrift, under framhållande att den till honom utgående pensionen — utgörande inberäknat vissa tilläggsförmåner 648 kronor för år jämte dyrtidstillägg — vore otillräcklig för hans uppehälle, anhållit att, oaktat han blivit avsatt, bliva tillerkänd viss förhöjning i den till honom utgående pensionen.

Statskontoret har i utlåtande den 12 oktober 1936 avstyrkt bifall till framställningen och därvid anfört följande:

Till Broberg hava utbetalats följande pensionsförmåner, nämligen

kassapension	kronor	180
pensionstillägg enligt kungörelsen den 15 juni 1922 (nr 360)	»	180
pensionsförhöjning I och II enligt kungörelsen den 18 juni 1925 (nr 280)	»	294
summa	kronor	654,

eller efter vederbörlig reduktion till med 12 jämnt delbart tal 648 kronor. Härjämte har utgått dyrtidstillägg enligt gällande grunder.

Enligt vad statskontoret inhämtat, har Broberg blivit avsatt från sin beställning såsom fanjunkare.

I kungörelsen den 25 maj 1900 (nr 42) angående bestämmelser om förlust av pensionsrätt eller pension för den, som blivit från innehavande tjänst avsatt eller förklarats hava gjort sig till avsättning skyldig, med den lydelse, nämnda kungörelse erhållit genom kungörelse den 24 maj 1918 (nr 353), stadgades bland annat, att pension eller fyllnadspension av statsmedel icke skulle tillkomma den, som genom domstols eller vederbörande myndighets beslut blivit avsatt eller för fel eller försummelse i tjänsten avskedad från tjänstebefattning, med vilken rätt till sådan pension eller fyllnadspension vore förenad, ej heller den, som efter erhållet avsked från dylik befattning blivit genom i vederbörlig ordning meddelat beslut dömd till straffpåföljd, vilken utestänger från behörighet och rättigheter, som omförmälas i 2 kap. 19 § strafflagen, eller, i stället för avsättning, till straff enligt 2 kap. 17 § strafflagen. Pensionsrätten skulle i dessa fall anses vara förverkad vid den tid, berörda beslut vunnit laga kraft.

Vad angår frågan, huru i de fall, som nu omförmälts, förfaras borde i fråga om pension, vartill någon på grund av anställning i statens tjänst eller eljest vore berättigad från anstalt, som av staten understöddes, skulle gälla vad i reglementet för varje särskild sådan anstalt vore eller framdeles kunde varda stadgat.

Såsom komplement till dessa bestämmelser innehöll § 54 mom. 4 reglementet för arméns pensionskassa den 26 februari 1904 (nr 9) — från vilken kassa pension, den s. k. kassapensionen, till väsentlig del utgick av kassans egna medel — följande stadgande:

»Den, som efter laga rannsakning och dom blivit förvunnen till sådant brott, som medför förlust av medborgerligt förtroende, skall från och med månaden näst efter den, då domen vunnit laga kraft, även vara förlustig sin rätt till pensions åtnjutande från denna kassa. Direktionen tillkommer häröver meddela utslag.»

Nämnda stadgande kvarstod med oförändrad lydelse, oaktat genom under år 1918 verkställd lagändring den i 2 kap. 19 § strafflagen omförmälda påföljd trätt i stället för förlust av medborgerligt förtroende, men ägde stadgandet med hänsyn till innebörden av sagda lagändring givetvis tillämplighet även i fall, då påföljd enligt 2 kap. 19 § strafflagen ådömdes.

Av det anförda framgår, att en tjänsteman, som pensionerades enligt för armén före den 1 juli 1935 gällande bestämmelser, blev, därest han dömdes till avsättning eller, i stället för avsättning, till straff jämlikt 2 kap. 17 § strafflagen, förlustig rätten till pension i sin helhet, för det fall att jämväl påföljd enligt 2 kap. 19 § allmänna strafflagen ådömdes, men eljest till den del av pensionen, som utgick uteslutande av statsmedel. Vad sålunda stadgats rörande pension av statsmedel måste givetvis anses gälla även sådana tilläggsförmåner som pensionstillägg, pensionsförhöjning och dyrtidstillägg, vilka jämväl utgå av statsmedel. En dylik uppfattning har även intagits av arméns pensionskassa i ett par senare, med det förevarande i viss mån likartade fall.

Statskontoret anser sålunda, att Broberg, som efter det han blivit avsatt från sin beställning såsom fanjunkare genom erläggande av s. k. expektansavgifter tillförsäkrats kassapension från arméns pensionskassa med 180 kronor för år att utgå från och med den 1 april 1920, icke varit berättigad att, såsom skett, härå åtnjuta tilläggsförmåner. Ämbetsverket ser sig därför nödsakat att återkräva vad Broberg under tiden från och med den 1 juli 1935, då tjänstepensioneringen vid försvarsväsendet överflyttades till statskontoret, sålunda för mycket uppburit.

Broberg har därefter i en till chefen för finansdepartementet ställd skrift gjort framställning i syfte att han i varje fall måtte bibehållas vid de pensionsförmåner, som till honom utgått intill statskontorets beslut om indragning av viss del av pensionen.

Lika med statskontoret anser jag skäl icke föreligga för bifall till den av Broberg gjorda ansökningen i syfte att komma i åtnjutande av pension med högre belopp än de till honom vid tiden för ansökans ingivande utgående pensionsförmånerna. Emellertid synes mig, som om den av statskontoret i samband med behandlingen av ansökningen vidtagna reduktionen av de av Broberg sedan en följd av år åtnjutna pensionsförmånerna drabbat honom obilligt hårt. Jag anser mig därför böra förorda, att åt Broberg utverkas tilläggspension så avvägd, att densamma jämte till honom författningsenligt utgående pension motsvarar de tidigare uppburna pensionsförmånerna. Tilläggspensionen torde böra utgå från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m.

Under åberopande av vad jag sålunda anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

> att f. d. fanjunkaren vid Upplands infanteriregemente Carl Petter Broberg må räknat från och med den 1 juli 1935 — utöver honom författningsenligt tillkommande pension — under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära tilläggspension till sådant belopp, att sammanlagda pensionsförmånen kommer att uppgå till 648 kronor för år, med rätt för Broberg att å sistnämnda belopp uppbära dyrtidstillägg.

3:o.

Förre indelte soldaten vid Dalregementet, furiren Anders Falk. Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Falk är född den 11 januari 1869 och alltså 69 år gammal;

att han varit anställd såsom indelt soldat vid Dalregementet under tiden 17 december 1887—31 juli 1935;

att han förordnats till furir i regementet;

att han åtnjuter underhåll från Vadstena krigsmanshuskassa med, förutom dyrtidstillägg, 250 kronor för år;

att han varit inkallad till ständig tjänstgöring såsom förrådsarbetare vid nämnda regementes huvudförråd av intendenturmateriel från och med den 12 mars 1915 intill utgången av juli månad 1935 eller — efter frånräknande av den tid av 30 dagar årligen, varunder han fullgjort honom såsom indelt soldat åliggande repetitionsövningar — sammanlagt omkring 18 år 8 månader;

att han under de sista fem anställningsåren åtnjutit avlöning med 1,132 kronor för år förutom dyrtidstillägg och naturaförmåner;

samt att han äger en mindre jordbruksfastighet, taxeringsvärderad till 1,300 kronor, och ett kapital av 2,000 kronor.

Sedan arméförvaltningens intendentur- och civila departement — under åberopande av kungörelsen den 7 december 1934 (nr 585) med föreskrifter angående pensionering av viss arbetarpersonal i statens tjänst, jämförd med kungörelsen den 18 juni 1937 (nr 449) angående tillämpning å viss indelt personal vid armén av förstnämnda kungörelse — till statens pensionsanstalt överlämnat en av Falk gjord ansökning om pension, har pensionsanstalten genom beslut den 26 oktober 1937, enär Falk före uppnådda 60 levnadsår icke varit under en tid av sammanlagt minst 15 år inkallad till ständig tjänstgöring, funnit sig med hänsyn till 2 § omförmälda kungörelse den 7 december 1934 (nr 585) förhindrad att tilldela honom pension.

Falk har i en till Kungl. Maj:t ställd, den 11 december 1937 dagtecknad skrift anhållit att komma i åtnjutande av pension.

Chefen för Dalregementet ävensom *chefen för andra arméfördelningen* hava tillstyrkt ansökningen.

Arméförvaltningens civila departement har — under erinran att 1937 års riksdag beviljat pension till belopp av 600 kronor åt indelte korpralen vid Skaraborgs regemente, furiren A. Gren (prop. nr 159; bankoutsk. utl. nr 35, p. 2; riksd. skr. nr 245), vilken varit inkallad till s. k. ständig tjänstgöring under sammanlagt omkring 21 år men i likhet med Falk icke haft dylik tjänstgöring under en tid av minst 15 år före 60 års ålder — hemställt, att Kungl. Maj:t ville föreslå riksdagen bevilja Falk en årlig pension till belopp av 468 kronor, att utgå från och med den 1 januari 1938.

Statskontoret har anslutit sig till vad arméförvaltningens civila departement sålunda föreslagit.

Under åberopande av vad jag anfört vid anmälan inför Kungl. Maj:t av den i statskontorets utlåtande omförmälda, med nu föreliggande pensionsspörsmål likartade frågan om pension åt f. d. indelte korpralen Gren tillstyrker jag, att pension utverkas åt Falk genom framställning till riksdagen. Pensionen synes mig skäligen böra bestämmas i enlighet med det i ärendet framlagda förslaget. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att förre indelte soldaten vid Dalregementet, furiren Anders Falk må, räknat från och med den 1 januari 1938, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 468 kronor.

4:o.

Indelte furiren vid Västerbottens regemente, sergeanten Samuel Edvard Widmark. Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Widmark är född den 6 augusti 1872 och således 65 år gammal;

att han varit anställd såsom indelt soldat vid Västerbottens regemente sedan den 16 januari 1895;

att han förordnats till sergeant i regementet;

att han varit inkallad till ständig tjänstgöring vid regementet i egenskap av dagkorpral, köksfurir, matsalsfurir eller biträde åt förrådsvaktmästaren alltsedan ingången av år 1920 eller — efter frånräknande av den tid om 30 dagar årligen, varunder han fullgjort honom såsom indelt soldat åliggande repetitionsövningar — sammanlagt omkring 16 år 6 månader;

att hans avlöning under de senaste 5 åren uppgått till i medeltal omkring 1,300 kronor för år, förutom dyrtidstillägg och naturaförmåner;

samt att Widmark är ägare av en jordbruksfastighet, taxeringsvärderad till 5,900 kronor och intecknad till säkerhet för vissa undantagsförmåner till förutvarande ägaren ävensom härutöver för 1,500 kronor.

Sedan Widmark — under åberopande av kungörelsen den 7 december 1934 (nr 585) med föreskrifter angående pensionering av viss arbetarpersonal i statens tjänst, jämförd med kungörelsen den 18 juni 1937 (nr 449) angående tillämpning å viss indelt personal vid armén av förstnämnda kungörelse — gjort framställning i syfte att komma i åtnjutande av pension, har statens pensionsanstalt genom beslut den 16 november 1937, enär den av Widmark fullgjorda ständiga tjänstgöringen vid regementet icke uppgått till minst 15 år före uppnådda 60 levnadsår, funnit sig med hänsyn till 2 § omförmälda kungörelse den 7 december 1934 (nr 585) förhindrad att tilldela honom pension.

Widmark har hos Kungl. Maj:t anhållit att komma i åtnjutande av pension. *Chefen för Västerbottens regemente* och *chefen för Övre Norrlands trupper* hava tillstyrkt pension åt Widmark.

Arméförvaltningens civila departement har, under hänvisning till departementets förslag i fråga om pension åt den i nästföregående punkt omförmälde indelte soldaten A. Falk, hemställt om beredande åt Widmark av pension, att utgå med samma belopp, som ifrågasatts för Falk, eller alltså 468 kronor.

Statskontoret har biträtt civila departementets förslag.

I förevarande ärende föreligga i huvudsak enahanda förhållanden som i det av arméförvaltningens civila departement åberopade, under nästföregående punkt behandlade ärendet. Jag förordar därför, med biträdande av det av civila departementet framlagda förslaget, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

> att indelte furiren vid Västerbottens regemente, sergeanten Samuel Edvard Widmark må från och med månaden näst efter den, varunder hans tjänstgöring vid regementet upphör, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 468 kronor.

5:o.

Förre nattvakten Klas Andreas Andersson. Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Andersson är född den 6 december 1866 och sålunda 71 år gammal;

att han under tiden 16 januari 1906—31 oktober 1935 varit anställd vid ammunitionsfabrikens avdelning å Marieberg, därav intill den 1 januari 1929 såsom glödgare samt därefter såsom nattvakt;

att Andersson med hänsyn till arbetsförmågan kunnat kvarstå som glödgare men — i viss mån mot sin egen önskan — likväl överförts till nattvaktstjänst, enär arbetsledningen ansett lämpligt erhålla en äldre pålitlig man till denna syssla;

att arméförvaltningens artilleri- och civila departement förklarat Andersson i egenskap av nattvakt vara att hänföra till pensionsgrupp 1 (icke yrkesutbildad arbetare) enligt tjänstepensionsreglementet för arbetare med ett pensionsunderlag av 1,476 kronor;

att Andersson anfört besvär över departementens berörda beslut med yrkande att på grund av sin tidigare anställning som glödgare bliva hänförd till pensionsgrupp 2 (yrkesutbildad arbetare) enligt tjänstepensionsreglementet för arbetare med pensionsunderlag av 1,644 kronor men att kammarrätten genom utslag den 11 februari 1937 funnit besvären icke kunna bifallas;

samt att statens pensionsanstalt genom beslut den 5 oktober 1935 funnit Andersson berättigad att jämlikt tjänstepensionsreglementet för arbetare komma i åtnjutande av avkortad pension med 1,092 kronor för år, vilket pensionsbelopp beräknats med utgångspunkt från det för pensionsgrupp 1 fastställda pensionsunderlaget.

Hos Kungl. Maj:t har *försvarsverkens civila personals förbund* — under framhållande bland annat, att Andersson under övervägande delen av anställningstiden tjänstgjort såsom yrkesutbildad arbetare — hemställt om beredande av tilläggspension åt Andersson, motsvarande skillnaden mellan den pension han nu uppbär och den pension, som skulle tillkommit honom, om han blivit hänförd till pensionsgrupp 2 enligt tjänstepensionsreglementet för arbetare.

Arméförvaltningens civila departement har avstyrkt förbundets framställning. Enligt departementets mening skulle bifall till denna innebära retroaktiv tillämpning å Andersson av bestämmelsen i 5 § 1 mom. tjänstepensionsreglementet för arbetare, däri stadgas, att om arbetare utan något sitt förvållande varder förflyttad till anställning med lägre pensionsunderlag, skall i pensionshänseende för honom fortfarande gälla vad som finnes stadgat i fråga om den anställning, han vid förflyttningen innehade. Med hänsyn till de konsekvenser, som härav skulle kunna uppkomma, kunde departementet icke tillstyrka framställningen.

Statskontoret har, med biträdande av den gjorda framställningen, tillstyrkt tilläggspension åt Andersson med 120 kronor för år och därvid anfört, bland annat, följande:

Andersson har ostridigt under hela sin anställningstid intill den ålder, som normalt gäller som pensionsålder, nämligen 60 år, innehaft anställning, som, därest arbetarpensionsreglementet då varit gällande, skulle hava medfört hans placering i den högre pensionsgruppen (pensionsgrupp 2). Vidare torde det kunna antagas, att Andersson, därest vid nyss angivna tidpunkt riksdagens medverkan påkallats för en pensionering av honom i överensstämmelse med då gällande ordning, skulle hava tillerkänts en pension, som anpassats efter den förmånligare löneställning, han haft såsom yrkesarbetare (glödgare).

Med hänsyn till nu anförda omständigheter och då Andersson, enligt vad i ärendet framhållits, på grund av vissa lämplighetsskäl av sina förmän anmodats åtaga sig nattvaktssyssla, oaktat han alltjämt kunnat fortsätta såsom yrkesarbetare, finner statskontoret starka billighetsskäl tala för att Andersson kommer i åtnjutande av tillägg till den författningsenligt utgående pensionen. Några betänkliga konsekvenser av ett beslut i sådant avseende behöva enligt statskontorets mening icke befaras.

Med hänsyn till de i detta ärende föreliggande särskilda omständigheterna finner jag mig kunna biträda statskontorets förslag om beredande åt Andersson av tilläggspension med belopp, motsvarande skillnaden mellan hans nuvarande pension och den pension, som skulle hava utgått till honom, om han varit hänförd till pensionsgrupp 2 enligt tjänstepensionsreglementet för arbetare. I enlighet härmed beräknad tilläggspension utgör (1,212 — 1,092 =) 120 kronor för år och synes böra bestridas från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att förre nattvakten vid ammunitionsfabrikens avdelning å Marieberg Klas Andreas Andersson må, räknat från och

med den 1 november 1935, under sin återstående livstid uppbära — utöver honom författningsenligt tillkommande pension — tilläggspension från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. till belopp av 120 kronor för år.

6:o.

Förre e. o. kontorsbiträdet Fredrik Fahl. Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Fahl är född den 14 november 1873 och således 64 år gammal;

att han varit anställd vid ingenjördepartementet vid Karlskrona örlogsvarv under omkring 27 år 6 månader, nämligen såsom daglönare under tiden den 11 februari 1909—18 september 1916, såsom förman under tiden 19 september—31 december 1916, såsom månadslönare under tiden 1 januari 1917—30 juni 1928 samt såsom e. o. kontorsbiträde under tiden därefter intill utgången av juli månad 1936, då han avgått med pension;

att han såsom kontorsbiträde uppburit avlöning enligt 4 lönegraden i den i kungörelsen den 22 juni 1928 (nr 215) med avlöningsbestämmelser för vissa civila och civilmilitära icke-ordinarie befattningshavare vid försvarsväsendet intagna löneplanen för extra ordinarie tjänstemän jämte personligt lönetillägg enligt bestämmelserna i 5 kap. 3 punkten samma kungörelse såsom gottgörelse för eljest inträdande minskning i avlöningsförmånerna, vilket lönetillägg senast utgått med 1,104 kronor för år;

samt att den Fahl tillerkända pensionen utgör 1,092 kronor för år, motsvarande det i militära tjänstepensionsreglementet för e. o. tjänsteman i 4 lönegraden angivna pensionsunderlaget, 1,476 kronor, vederbörligen reducerat i förhållande till Fahls tjänstetid.

I en till Kungl. Maj:t ställd skrift har Fahl gjort framställning i syfte att komma i åtnjutande av förhöjning av den honom enligt vad nyss nämnts författningsenligt tillkommande pensionen och att pensionsbeloppet därvid måtte bestämmas efter den lönegrad, mot vilken hans avlöningsförmåner inberäknat det personliga lönetillägget vid avgången ur tjänst närmast svarade, eller, därest detta icke skulle kunna bifallas, att pensionen måtte bestämmas att utgå efter de grunder, som tidigare tillämpats beträffande månadslönare vid marinen. Till stöd för sin framställning har Fahl anfört i huvudsak följande:

Fahl innehade såsom månadslönare befattning som uppbördsman vid ingenjördepartementet vid Karlskrona örlogsvarv. Sedan i samband med omorganisation av förrådsverksamheten å örlogsvarven år 1927 uppbördsmannabefattningarna indragits, erhöll Fahl annan befattning vid departementet, dock alltjämt som månadslönare. Efter det den administrativa personalen vid örlogsvarvet från och med den 1 juli 1928 erhållit ställning såsom extra ordinarie tjänstemän och Fahl därvid placerats i 4 lönegraden i den i förenämnda reglemente den 22 juni 1928 (nr 215) intagna löne-

planen, förflyttades Fahl efter en kort tid åter till sin gamla befattning med samma arbetsuppgifter som tidigare. Anledningen till att han inplacerats i en så låg lönegrad som den 4:e var det ringa antal befattningar i högre lönegrader, som tilldelats örlogsvarvet, och han hade ursprungligen av varvschefen föreslagits till inplacering i 8 lönegraden.

Att Fahl efter över 27 års anställning i statens tjänst erhållit en så låg pension som 1,092 kronor berodde, förutom på den låga lönegrad, vari han sålunda inplacerats, på militära tjänstepensionsreglementets bestämmelser angående tillgodoräknandet av tjänstår före reglementets ikraftträdande. Då Fahl tillerkänts personligt lönetillägg för att ej lida minskning i honom förut tillkommande avlöningsförmåner, måste det anses rättvist, att även pensionsförmånerna bestämmas i förhållande till den till honom utgående verkliga lönen.

Marinförvaltningen har hemställt om förhöjning av den Fahl tillerkända pensionen med 208 kronor eller alltså till 1,300 kronor för år, att utgå från tidpunkten för Fahls avgång ur tjänst, och därvid anfört, bland annat, följande:

Enligt av varvschefen lämnad uppgift är Fahl för sig och sin familjs utkomst helt hänvisad till den till honom utgående pensionen. Då Fahl tidigare innehaft anställning å flottans månadslönarstat, synes skäl tala för ett bifall till framställningen, såvitt densamma avser erhållande av pension till motsvarande belopp, som tidigare utgått till månadslönare. Enligt förut gällande bestämmelser kunde allenast månadslönare, som innehade arvode på stat, vinna delägarskap i flottans pensionskassa. För de månadslönare, vilka i likhet med Fahl icke innehade sådant arvode, utverkades på sin tid i ett flertal fall pension av riksdagen. Såsom framgår av 1923 års riksdags beslut angående pension åt ritaren vid flottans varv i Karlskrona G. A. Danielsson (prop. nr 149; bankoutsk. utl. nr 31, p. 7; riksd. skr. nr 322, p. 14) har en pension å 1,700 kronor till månadslönare, som icke erlagt pensionsavgifter, ansetts skälig. Detta sistnämnda belopp har utgått till f. d. månadslönare med ett mycket stort antal tjänstår. Enär vid beräkningen av pension åt Fahl enligt militära tjänstepensionsreglementet reduktion på grund av bristande tjänstår skett från 1,476 till 1,092 kronor, synas i analogi härmed omkring 400 kronor böra frånbragas nyssnämnda belopp 1,700 kronor och sålunda pension som månadslönare i nu förevarande fall kunna beräknas till 1,300 kronor.

Statskontoret har anslutit sig till marinförvaltningens förslag, dock att det av marinförvaltningen ifrågasatta tillägget å Fahls pension borde för vinnande av delbarhet med tolv jämkas till 216 kronor.

På grund av i ärendet åberopade förhållanden anser jag skäligt, att Fahl kommer i åtnjutande av förhöjning av den honom författningsenligt tillkommande pensionen med av statskontoret föreslaget belopp. Pensionsförhöjningen synes lämpligen böra beviljas i form av tilläggspension, att utgå från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att förre e. o. kontorsbiträdet vid ingenjördepartementet vid Karlskrona örlogsvarv Fredrik Fahl må från och med dagen näst efter den, då han avgått ur tjänst, under sin

återstående livstid uppbära — utöver honom författningsenligt tillkommande pension — tilläggspension från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. till belopp av 216 kronor för år.

7:o.

Städerskorna Greta Carlsson, född Andersson, Maria Matilda Nilsson, född Karlsson, Hilma Augusta Åsberg, född Eriksson, och Tekla Augusta Söderholm, född Andersson. Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att förenämnda städerskor äro födda, Carlsson den 3 december 1871, Nilsson den 1 maj 1872, Åsberg den 9 september 1871 och Söderholm den 2 juli 1878;

att Carlsson och Åsberg innehaft anställning såsom städerskor hos bränslekommissionen, Carlsson under tiden 1 september 1917—31 december 1919 och Åsberg under tiden 24 september 1917—31 december 1919;

att Carlsson, Nilsson, Åsberg och Söderholm varit anställda såsom städerskor hos riksförsäkringsanstalten, Carlsson sedan den 1 juni 1920, Nilsson sedan den 1 juni 1917, Åsberg sedan den 15 januari 1920 och Söderholm sedan den 1 juni 1920;

att städningsarbetet krävt en daglig arbetstid av i medeltal 3 $^1/_2$ timmar;

att ersättningen för städningsarbetet, efter att dessförinnan för var och en hava utgjort 900 kronor för år, inberäknat viss ersättning för materialier, från och med den 1 juli 1937 utgått jämlikt kollektivavtal med 85 kronor för månad, ersättning för materialier ej inberäknat;

samt att ifrågavarande städerskor, som samtliga äro gifta, befinna sig i mindre goda ekonomiska omständigheter.

I skrivelse den 6 februari 1937 har *riksförsäkringsanstalten* — under framhållande att nu förevarande anställningshavare icke författningsenligt vore berättigade till pension enligt gällande bestämmelser rörande pensionering av arbetare i statens tjänst — hemställt om utverkande av årlig pension åt dem genom framställning till riksdagen. Riksförsäkringsanstalten har därvid erinrat, att 1929 års riksdag beviljat pension till belopp av 456 kronor åt förra städerskan hos anstalten Thilda Skjöld, som efter en tjänstetid av något mer än 13 år erhållit avsked på grund av sjukdom och vilken haft en daglig arbetstid av i medeltal omkring 100 timmar i månaden (prop. nr 59, p. 1; riksd. skr. nr 215, p. 50) samt att vidare 1934 års riksdag tillerkänt städerskan hos anstalten Ebba Anna Octavia Ericson, född Pettersson, vilken innehaft en tjänstetid av mer än 27 år och haft en daglig arbetstid av inemot 4 timmar, en pension av 600 kronor (prop. nr 95, p. 25; riksd. skr. nr 138).

Statskontoret har i utlåtande den 17 februari 1937 avstyrkt berörda framställning men föreslagit, att engångsersättning till belopp av 500 kronor för en var måtte tillerkännas de ifrågavarande städerskorna.

Statens pensionsanstalt har i den 2 november 1937 avgivet utlåtande anslutit sig till statskontorets förslag.

I skrivelse den 27 januari 1938 har *riksförsäkringsanstalten* gjort förnyad framställning i ärendet, därvid meddelats bland annat att Åsberg och Söderholm under år 1937 icke tjänstgjort på grund av sjukdom.

Med hänsyn till den jämförelsevis långa tid, varunder nu avsedda anställningshavare utfört regelbundet arbete för statens räkning, ävensom till föreliggande ömmande omständigheter vill jag icke motsätta mig, att förslag förelägges riksdagen om beredande åt dem av någon mindre pension, förslagsvis 360 kronor för år. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att var och en av städerskorna hos riksförsäkringsanstalten Greta Carlsson, född Andersson, Maria Matilda Nilsson, född Karlsson, Hilma Augusta Åsberg, född Eriksson, och Tekla Augusta Söderholm, född Andersson, må från och med månaden näst efter den, varunder hon lämnar sin anställning, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 360 kronor.

8:o.

Förre extra tjänstemannen hos länsstyrelsen i Kronobergs län Henrik Queckfeldt. Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Queckfeldt är född den 7 november 1893 och sålunda 44 år gammal;

att han, efter avlagd juris kandidatexamen, under tiden 11 oktober 1920—31 december 1925 tjänstgjort såsom andre eller förste notarie vid olika domsagor sammanlagt något mer än 4 år 6 månader samt förvaltat borgmästarämbete sammanlagt 3 månader;

att han under tiden 10 april 1926—7 september 1928 tjänstgjort i Göta hovrätt och därunder, bland annat, innehaft förordnande såsom fiskal något mer än 5 månader;

att han under tiden 16 april 1929—30 juni 1937 eller drygt 8 år 2 månader tjänstgjort hos länsstyrelsen i Kronobergs län såsom extra tjänsteman — under senare år med placering i 14 lönegraden — och därvid under längre tider innehaft förordnande såsom länsnotarie och såsom landskanslist;

att Queckfeldt sålunda varit anställd i statens tjänst tillhopa nära 15 år 2 månader;

att han från och med den 1 juli 1937 entledigats från sin anställning hos länsstyrelsen, enär han icke kunnat på tillfredsställande sätt fullgöra honom åvilande arbete;

att han enligt ett den 24 oktober 1937 av professorn V. Wigert utfärdat läkarintyg lider av psykisk ohälsa (schizophrenia) av sådan grad, att han för

framtiden är oförmögen att försörja sig själv och att denna sjukdom uppenbarligen bestått i flera år och otvivelaktigt betingat nedsatt arbetsförmåga och andra svårigheter i arbetet;

samt att Queckfeldt sedan den 1 juli 1937 icke innehaft någon anställning.

Hos Kungl. Maj:t har *länsstyrelsen i Kronobergs län,* i anledning av framställning från Queckfeldt, hemställt om beredande av årlig pension åt denne med belopp av 1,800 kronor, vilket belopp motsvarar med utgångspunkt från pensionsunderlaget för e. o. tjänsteman i 14 lönegraden beräknad sjukpension, minskad med 10 procent på grund av att Queckfeldt icke haft att erlägga pensionsavgifter. Länsstyrelsen har i ärendet anfört, bland annat, följande:

Under de första åren av sin tjänstgöring hos länsstyrelsen kunde Queckfeldt fullgöra mera kvalificerade arbetsuppgifter och tjänstgjorde såsom länsnotarie och extra länsnotarie. Under de senare åren avtog hans arbetsförmåga alltmera, och några mera krävande arbetsuppgifter kunde icke av honom fullgöras. Från början av år 1936 tjänstgjorde han som landskanslist, men då han icke längre kunde fullgöra detta arbete till belåtenhet, ansågs nödvändigt att uppsäga honom med utgången av juni månad år 1937. Efter uppsägningen avtog Queckfeldts arbetsförmåga ännu mera, och under de sista månaderna blev arbetsresultatet ytterst obetydligt.

Då Queckfeldt lämnade länsstyrelsen, hade han för avsikt att försöka erhålla någon privat anställning. Då detta till följd av hans sjukdom torde vara uteslutet samt hans ekonomiska ställning måste anses som mycket svag, tillstyrker länsstyrelsen, att pension utverkas åt Queckfeldt.

Statskontoret har i avgivet utlåtande anfört, att då Queckfeldt under en tid av mer än 15 år innehaft anställning i statens tjänst och man torde kunna utgå ifrån, att den sjukdom, varav han lider, förelegat redan vid tiden för hans entledigande från statstjänsten, statskontoret icke ville motsätta sig, att någon pension utverkades åt Queckfeldt. Beträffande storleken av pensionen ansåge sig statskontoret med hänsyn till den löneställning Queckfeldt innehaft och andra omständigheter i ärendet icke böra förorda högre belopp än förslagsvis 1,200 kronor för år räknat.

I likhet med myndigheterna finner jag omständigheterna i ärendet sådana, att det kan anses skäligt, att pension beredes Queckfeldt. Beträffande pensionsbeloppets storlek ansluter jag mig till statskontorets förslag. Pensionen torde böra utgå från och med den 1 juli 1937. Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att förre extra tjänstemannen hos länsstyrelsen i Kronobergs län Henrik Queckfeldt må, räknat från och med den 1 juli 1937, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av **1,200 kronor.**

9:o.

E. o. kontorsbiträdet Elise Marie (Elly) Beckman, född Öhrström. Av handlingarna i ärendet framgår,

att Beckman är född den 6 februari 1888 och sålunda 50 år gammal;

att hon alltsedan den 16 februari 1920 varit anställd i finansdepartementet, därav intill utgången av år 1921 såsom extra biträde och under tiden därefter såsom extra ordinarie tjänsteman;

att hon från och med den 1 juli 1925 såsom e. o. kontorsbiträde tillhört 4 lönegraden i den för e. o. tjänstemän vid allmänna civilförvaltningen gällande löneplanen;

att hon under så gott som hela sin tjänstetid, intill dess departementet den 1 juli 1937 överflyttade till kanslihuset från förutvarande lokaler vid Storkyrkobrinken, varit placerad som telefonist vid departementets telefonväxel;

samt att Beckman, enär departementet efter överflyttningen till kanslihuset icke har behov av egen telefonist, uppsagts från sin anställning för entledigande från och med den 1 maj 1938.

I en inom finansdepartementet upprättad promemoria har ifrågasatts, att Beckman — vilken efter entledigandet författningsenligt är berättigad till uppskjuten livränta enligt civila tjänstepensionsreglementet med omkring 750 kronor för år, att tillträdas vid 63 års ålder — måtte med avstående av nämnda livränta få från och med avgången komma i åtnjutande av pension till skäligt belopp.

Statskontoret har tillstyrkt pension åt Beckman till ett belopp av 1,056 kronor för år. Ämbetsverket har därvid anfört i huvudsak följande:

Enligt den inom finansdepartementet upprättade promemorian har Beckmans entledigande sin grund i det förhållandet att den av henne innehavda telefonistbefattningen indragits i samband med departementets överflyttande till kanslihuset ävensom att Beckmans utbildning icke är sådan, att hon lämpligen kan användas för andra arbetsuppgifter.

På grund härav torde enligt statskontorets mening beträffande Beckman föreligga sådana billighetsskäl, som tidigare föranlett statsmakterna att i samband med entledigande bereda icke-ordinarie befattningshavare särskild ersättning antingen i form av förtidspension eller såsom avskedsersättning.

Statskontoret vill med avseende härå erinra om 1933 års riksdagsbeslut (prop. nr 233; riksd. skr. nr 269) i fråga om ersättning åt icke-ordinarie personal vid domänverket, som entledigades på grund av de under år 1932 vidtagna ändringarna i lagstiftningen rörande de enskilda skogarna i lappmarken m. m. Ersättning bereddes härvid nämnda personal antingen i form av förtidspension eller i form av avskedsersättning. Såsom villkor för förtidspensions erhållande gällde, att befattningshavaren skulle hava uppnått en levnadsålder av 40 år samt tjänstgjort vid domänverket sammanlagt minst 12 tjänstår. Förtidspensionen bestämdes till ett belopp, motsvarande fyra niondelar av lönen enligt A-grupp och högsta löneklassen — för kvinna näst högsta löneklassen — i den tjänstegrupp eller lönegrad befattningshavaren vid entledigandet tillhörde. För varje ytterligare tjänstgöringsår utöver 12

ökades pensionen med visst belopp — i tjänsteställning motsvarande Beckmans bestämt till 20 kronor.

Statskontoret finner sig sålunda kunna biträda förslaget om beredande av pension åt Beckman vid hennes entledigande, dock under förutsättning att Beckman frånträder den rätt till uppskjuten livränta, som enligt civila tjänstepensionsreglementet eljest skulle tillkomma henne. Pensionen synes lämpligen böra bestämmas enligt de grunder, som enligt ovan tillämpats vid förtidspensionering av viss domänverkets personal. Med utgångspunkt från lönen å A-ort i den för Beckman gällande högsta löneklassen, utgörande 2,100 kronor, skulle pensionen följaktligen beräknas utgöra fyra niondelar därav eller 936 kronor jämte tillägg med 20 kronor för vart och ett av de 6 tjänstår, Beckman innehar utöver 12, eller med 120 kronor. Årspensionen skulle på så sätt komma att uppgå till ett belopp av 1,056 kronor.

Med hänsyn till de förhållanden, under vilka Beckman nödgas avgå från sin anställning, finner jag skäligt, att hon efter avgången kommer i åtnjutande av pension. Det av statskontoret föreslagna beloppet, 1,056 kronor för år, föranleder ingen erinran från min sida. Såsom villkor för pensionens utgående bör — på sätt statskontoret framhållit — stadgas, att Beckman avsäger sig sin författningsenliga rätt till uppskjuten livränta.

I enlighet med vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

> att e. o. kontorsbiträdet i finansdepartementet Elise Marie (Elly) Beckman, född Öhrström, må — under villkor att hon frånträder den rätt till uppskjuten livränta, som enligt civila tjänstepensionsreglementet kan tillkomma henne — från och med dagen näst efter den, varunder hon lämnar sin befattning, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 1,056 kronor.

10:o.

Förra städerskan Hanna Maria Ekstam, född Wittboldt. Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Ekstam är född den 11 januari 1871 och således 67 år gammal;

att hon under tiden 1 mars 1920—28 februari 1938 eller under 18 år varit anställd såsom städerska hos statskontoret;

att städningsarbetet krävt en daglig arbetstid av 5 à 6 timmar och utgjort Ekstams huvudsakliga sysselsättning;

att ersättningen för städningsarbetet sedan år 1928 utgått med omkring 1,300 kronor för år;

att Ekstam är medellös och utan andra inkomster än folkpension samt icke åtnjuter något underhållsbidrag av sin make, från vilken hon är skild;

samt att hon icke har barn i den ställning, att de kunna bidraga till hennes försörjning.

Ekstam, som icke blivit underkastad bestämmelserna i tjänstepensionsreglementet för arbetare, kan ej heller komma i åtnjutande av pension enligt bestämmelserna i kungörelsen den 7 december 1934 (nr 585) med föreskrifter angående pensionering av viss arbetarpersonal i statens tjänst, enär hon vid den tidpunkt, då hon uppnådde 60 års ålder, icke under sammanlagt 15 år innehaft sådan anställning i statens tjänst, som utgjort hennes huvudsakliga sysselsättning och förvärvskälla.

Statskontoret har hemställt om utverkande av pension åt Ekstam till belopp av 408 kronor för år.

Genom beslut denna dag har *Kungl. Maj:t* medgivit, att till Ekstam må, räknat från och med den 1 mars 1938 från det under sjunde huvudtiteln upptagna reservationsanslaget till extra utgifter utbetalas understöd till belopp av trettiofyra kronor vid varje månads utgång, intill dess frågan om beredande av pension åt henne blivit slutligt prövad, med skyldighet för henne att, i den mån pension kan bliva henne tillerkänd jämväl för tid, varunder hon uppburit det sålunda medgivna understödet, till nämnda anslag återbetala för samma tid uppburna understödsmedel.

Under åberopande av vad jag anfört vid anmälan inför Kungl. Maj:t av det i propositionen nr 114 till innevarande års riksdag under punkten 5 upptagna, med det nu föreliggande i princip likartade ärendet angående pension åt städerskan Josefina Edqvist, född Danielsdotter, tillstyrker jag, att pension utverkas åt Ekstam genom framställning till riksdagen. I enlighet med statskontorets förslag torde pensionsbeloppet böra bestämmas till 408 kronor för år.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

> att förra städerskan hos statskontoret Hanna Maria Ekstam, född Wittboldt, må, räknat från och med den 1 mars 1938, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 408 kronor, varvid skall iakttagas den henne genom Kungl. Maj:ts beslut denna dag ålagda återbetalningsskyldigheten.

11:o.

Civilingenjören Viktor Herbert Magnus Brunskog. Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Brunskog är född den 19 juli 1878 och sålunda 59 år gammal;

att han år 1900 avlade civilingenjörsexamen vid tekniska högskolan och därefter var verksam såsom ingenjör inom olika industri- och affärsföretag;

att han från och med den 1 oktober 1923 till och med den 30 mars 1937 — under de tre första läsåren dock med viss begränsning — uppehållit den vakanta professuren i mekanisk teknologi vid tekniska högskolan ävensom

därefter under tiden 1 april—30 juni 1937 uppehållit samma professur under ordinarie innehavarens tjänstledighet;

att Brunskog sökt och förklarats kompetent till nyssnämnda, annan person sedermera tilldelade professur;

att Brunskogs avlöningsförmåner vid högskolan, vilka under år 1923—1926 uppgått till i medeltal för år räknat sammanlagt omkring 7,500 kronor, under tiden därefter utgjort 6,600 kronor för år jämte dyrtidstillägg;

samt att Brunskog efter den 30 juni 1937 icke innehaft någon anställning vare sig vid högskolan eller eljest.

Lärarkollegiet vid tekniska högskolan har i en av *styrelsen för högskolan* tillstyrkt framställning hos Kungl. Maj:t anhållit, att Brunskog måtte komma i åtnjutande av en mot hans tjänstgöring vid högskolan svarande pension.

Statskontoret har avstyrkt kollegiets framställning under hänvisning till att Brunskog icke innehaft statsanställning längre tid än sammanlagt 13 år 9 månader.

I anledning av statskontorets utlåtande har *rektorsämbetet vid tekniska högskolan* i en till finansdepartementet inkommen promemoria anfört:

Vid behandlingen av detta ärende i högskolans lärarkollegium blev framställningen enhälligt tillstyrkt, särskilt med tanke därpå, att Brunskog ägnat större delen av sin arbetskraft mellan 45 och 59 år åt arbete i statens tjänst, ett arbete, som i förhållande till såväl den kvantitativa som i ännu högre grad den kvalitativa arbetsbörda, som åvilar en professor, ej varit särskilt välavlönat. Alltsedan professor Sellergren i september 1923 helt frånträdde undervisningen inom professuren, uppstod det för högskolan stora svårigheter såväl att få vikariatet som själva professuren besatt. Professurens ämnesområde var så omfattande, att högskolan vid ett flertal tillfällen tvingades ingå till Kungl. Maj:t med framställningar om vissa delars utbrytning från detsamma, för vilka statsmyndigheterna beviljade olika speciallärarbefattningar, såsom i pappersteknik, läran om verktygsmaskiner och gjuteriteknik.

Svårigheterna att få professuren besatt framgå tydligt därav, att det dröjde 17 år efter det professor Sellergren inträdde i pensionsåldern, innan ordinarie innehavare åter tillträdde befattningen. Under mellantiden gjordes flera försök att få professuren besatt, utan att dessa försök kröntes med framgång. Så föreslogs vid ett tillfälle, att till professurens innehavare en utomordentligt förtjänt man inom industrien skulle kallas, men avböjde denne sedermera, huvudsakligen av ekonomiska skäl, att mottaga professuren. Vid ett annat tillfälle, då professuren ledigförklarades, varvid Brunskog uppträdde som sökande, återtog han emellertid sin ansökan till befattningen.

När professuren senast i maj 1934 förklarades till ansökan ledig, söktes befattningen av fem personer, av vilka lärarkollegiet förklarade fyra kompetenta till densamma och uppsatte på förslaget till befattningens besättande Brunskog i tredje förslagsrummet, varvid Brunskog dock erhöll röster även till första och andra förslagsrummen.

Efter den 1 juli 1937 har Brunskog ej längre någon som helst anställning vid högskolan.

Vid fyllda 59 år har Brunskog betydligt minskade utsikter till förvärvsarbete inom industrien och upplysningsvis må framhållas, att hans ekonomiska ställning för närvarande är mycket svag.

Högskolans rektorsämbete måste betrakta detta ärende som ett särfall och anser, att vid detta tillfälle synnerligen starka skäl tala för att Brunskog beviljas statspension.

Med hänsyn till vad från tekniska högskolans sida anförts i ärendet, anser jag mig — ehuru icke utan tvekan — böra förorda, att förslag förelägges riksdagen om pension åt Brunskog. Jag tillåter mig härvid även erinra om 1937 års riksdags beslut i ett med det nu förevarande i viss mån likartat ärende angående pension åt docenten G. R. Raquette. Pensionen åt Brunskog synes mig skäligen böra bestämmas till samma belopp, som tillerkändes Raquette, nämligen 2,100 kronor.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att civilingenjören Viktor Herbert Magnus Brunskog må, räknat från och med den 1 juli 1937, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 2,100 kronor.

12:o.

F. d. musikläraren vid institutet och förskolan för blinda å Tomteboda Olof Edvard Blom. Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Blom är född den 9 oktober 1874 samt sedan år 1911 gift med Hulda Maria Blom, född Jakobsson, vilken är född den 14 november 1880;

att mannen Blom den 15 maj 1910 vunnit anställning som lärare i pianostämning vid institutet och förskolan för blinda å Tomteboda och som boktryckare vid institutets blindskriftstryckeri;

att han den 1 januari 1917 med bibehållande av nyssnämnda anställningar tillträtt befattning såsom ordinarie musiklärare vid institutet;

att han med utgången av år 1936 efter uppnådd pensionsålder såsom musiklärare frånträtt samtliga sysslor vid institutet;

att han i egenskap av musiklärare senast åtnjutit — förutom fri bostad och värme — kontant avlöning med 3,400 kronor för år, varav 2,500 kronor lön och 900 kronor tjänstgöringspenningar, ävensom oreglerat dyrtidstillägg;

att han såsom lärare i pianostämning erhållit ersättning från av institutet särskilt disponerade medel med lägst 500 kronor för år jämte dyrtidstillägg;

att han för sitt arbete som boktryckare uppburit — förutom ett årligt arvode å 100 kronor för överinseende över tryckeriet — ersättning, vilken beräknats efter ackord och under åren 1927—1936 uppgått till i medeltal 2,158 kronor för år;

att fru Blom, vilken alltsedan makarnas giftermål varit mannen behjälplig i tryckeriet, från den tidpunkt, då denne tillträdde befattningen såsom ordinarie musiklärare, övertagit arbetet i tryckeriet i sådan utsträckning, att hennes arbetstid under 10 månader av året uppgått till 30—36 timmar i veckan;

att Blom vid sin avgång från musiklärarbefattningen förklarats berättigad åtnjuta avkortad pension med 2,170 kronor för år enligt lagen den 11 oktober 1907 angående civila tjänstinnehavares rätt till pension;

att vid bestämmandet av Bloms pension tillgodoräkning skett av tiden alltifrån den 15 maj 1910, då Blom tillträdde sin första anställning vid institutet;

samt att till underlag vid beräkningen av pensionen tagits den av Blom kontant åtnjutna lönen såsom musiklärare.

Hos Kungl. Maj:t har Blom hemställt att komma i åtnjutande av pension även för sin tjänstgöring såsom lärare i pianostämning och som boktryckare under tiden 1 januari 1917—31 december 1936 samt att han för bestämmande av pensionen såsom musiklärare måtte få tillgodoräkna jämväl den med musiklärartjänsten förenade förmånen av fri bostad och värme. Vidare har Blom anhållit, att därest han icke själv kunde bliva tillerkänd pension för arbetet å boktryckeriet, någon pension i stället måtte tillerkännas hans hustru för hennes arbete i tryckeriet.

Skolöverstyrelsen har, efter hörande av rektorn för institutet och förskolan för blinda å Tomteboda, på anförda skäl funnit sig icke kunna tillstyrka ytterligare pension åt Blom, men har styrelsen — under framhållande av att Bloms hustru efter mannens tillträde av musiklärartjänsten omhänderhaft det huvudsakliga arbetet med tryckeriets skötsel — tillstyrkt pension åt henne med ett av styrelsen till 528 kronor för år beräknat belopp.

Statskontoret har tillstyrkt tilläggspension åt Blom med 264 kronor för år, motsvarande den ökning i pensionen, som skulle hava inträtt, om i pensionsunderlaget inräknats värdet av förmånen av bostad och värme, varemot statskontoret avstyrkt framställningen i övrigt. Ämbetsverket har i ärendet anfört i huvudsak följande:

Då Bloms befattningar som pianostämmare och boktryckare, i vad avser tiden efter tillträdandet av musiklärartjänsten, uppenbarligen haft karaktären av bisysslor, kan statskontoret icke tillstyrka, att han för dessa befattningar tillerkännes pension.

Beträffande tillgodoräknande i pensionshänseende av den av Blom åtnjutna förmånen av fri bostad och värme får statskontoret framhålla, att ämbetsverket vid utmätandet av pensionen åt honom icke ansett sig kunna, med hänsyn till avfattningen av 3 § 2 mom. 1907 års civila pensionslag, medgiva dylik tillgodoräkning.

Statskontoret vill emellertid erinra, att, då avlöningsförmånerna för den av Blom innehavda musiklärarbefattningen år 1919 fastställdes, hänsyn tagits till den fria bostadsförmånen. Enligt vad som framgår av proposition nr 167 till 1919 års riksdag hava nämligen avlöningsförmånerna för ifrågavarande befattning, vilka ansetts böra anpassas efter samma grunder som de, vilka gällde för musiklärare vid realskolor, blivit med hänsyn till berörda naturaförmån minskade med ett belopp av 300 kronor. Vidare må framhållas, att såväl lärarlönekommittén och 1928 års lönekommitté som läroverkslönesakkunniga utgått från att ifrågavarande musiklärarbefattning borde i avlöningshänseende jämställas med befattning såsom musiklärare vid realskolorna. Till denna uppfattning har också vederbörande departementschef anslutit sig i den av riksdagen i denna del bifallna propositionen nr 271 till 1937 års riksdag angående löneregleringen för lärare vid de allmänna läroverken

m. fl. statliga undervisningsanstalter m. m. I betraktande härav synas skäl tala för att Blom genom framställning till riksdagen erhåller en mot ifrågavarande naturaförmån svarande tilläggspension.

Fru Blom synes icke böra erhålla någon pension, då hon icke varit i statens tjänst direkt anställd och avlönad samt några särskilda omständigheter, som kunna motivera ett undantag från regeln att pension i dylika fall icke bör utgå, enligt statskontorets förmenande i nu förevarande fall icke kunna anses vara för handen.

Jag ansluter mig till vad statskontoret i ärendet föreslagit och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

> att f. d. musikläraren vid institutet och förskolan för blinda å Tomteboda Olof Edvard Blom må, räknat från och med den 1 januari 1937, under sin återstående livstid uppbära — utöver honom författningsenligt tillkommande pension — tilläggspension från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. till belopp av 264 kronor för år, med rätt att å sammanlagda pensionsförmånen åtnjuta förhöjning enligt kungörelsen den 18 juni 1925 (nr 280).

13:o.

Husmodern vid institutet och förskolan för blinda å Tomteboda Eva Maria Söderborg. Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Söderborg är född den 23 juni 1876 och således 61 år gammal;

att hon varit anställd vid institutet och förskolan för blinda å Tomteboda, såsom föreståndarinna för linneförrådet och biträdande husmoder under tiden 15 oktober 1904—15 september 1906, 1—31 december 1914 och 15 maj—15 juni 1915 samt såsom husmoder från och med den 1 augusti 1915;

att, sedan husmodersbefattningen jämlikt beslut av 1937 års riksdag uppförts å ordinarie stat med placering i lönegraden B 7 från och med den 1 januari 1938, direktionen för institutet av Kungl. Maj:t erhållit anstånd intill utgången av juni månad 1938 med tillsättandet av befattningen samt förordnat Söderborg att uppehålla befattningen intill sistnämnda tidpunkt;

att Söderborg vid beräknad avgång från husmodersbefattningen med utgången av juni månad 1938 sålunda kan tillgodoräkna en tjänstetid av 25 år;

samt att hon såsom husmoder åtnjutit kontant lön, varå dyrtidstillägg ej utgått, till belopp av 1,750 kronor för år jämte fri bostad om två rum med värme och lyse, kost, tvätt och läkarvård, vilka naturaförmåner kunna uppskattas till ett årligt värde av minst 1,200 kronor.

Direktionen över institutet och förskolan för blinda å Tomteboda har hos Kungl. Maj:t anhållit om utverkande genom framställning till riksdagen av pension åt Söderborg.

Skolöverstyrelsen har tillstyrkt pension åt Söderborg till belopp av lägst 1,236 kronor för år och därvid anfört, bland annat, följande:

Då pensionsåldern för 7 lönegraden, i vilken den ifrågavarande husmodersbefattningen placerats från och med den 1 januari 1938, är fastställd till 60 år och Söderborg vid sistnämnda tidpunkt uppnått 61 års ålder, kan hon icke förordnas till ordinarie innehavare av tjänsten och är sålunda icke berättigad att vid sin avgång uppbära pension enligt bestämmelserna i civila tjänstepensionsreglementet. Ej heller torde hon äga rätt till pension enligt tjänstepensionsreglementet för arbetare eller kungörelsen den 7 december 1934 (nr 585) med föreskrifter angående pensionering av viss arbetarpersonal i statens tjänst. Söderborg synes sålunda icke enligt gällande författningsbestämmelser vara berättigad till pension vid sin avgång ur statens tjänst.

Överstyrelsen finner det emellertid billigt och rättvist, att Söderborg kommer i åtnjutande av pension, enär hon under en lång tid utfört ett synnerligen maktpåliggande och ansvarsfullt arbete i institutets tjänst.

Beträffande pensionsbeloppets storlek vill överstyrelsen erinra om, att pensionsunderlaget för kvinnlig extra ordinarie tjänsteman i 7 lönegraden enligt civila tjänstepensionsreglementet utgör 1,644 kronor. Med utgångspunkt från detta belopp, vilket torde böra minskas med 10 procent på grund av att Söderborg icke haft att erlägga pensionsavgifter ävensom undergå reduktion i förhållande till antalet tjänstår för Söderborg, synes pensionen kunna bestämmas till 1,236 kronor (1,644 — 164 = 1,480; $^{25}/_{30} \times 1{,}480 = 1{,}233$, efter jämkning 1,236).

Statskontoret har anslutit sig till skolöverstyrelsens förslag.

I likhet med myndigheterna finner jag mig böra förorda, att pension utverkas åt Söderborg. I enlighet härmed och då det föreslagna pensionsbeloppet synes mig skäligt, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

> att husmodern vid institutet och förskolan för blinda å Tomteboda Eva Maria Söderborg må från och med månaden näst efter den, varunder hon lämnar sin anställning, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 1,236 kronor.

14:o.

Läroverksvaktmästaren Carl Emil Carlsson. Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Carlsson är född den 31 mars 1873 och således nära 65 år gammal;

att han alltsedan den 27 augusti 1901 eller under mer än 36 år varit anställd som vaktmästare vid högre allmänna läroverket i Borås, vilken anställning han beräknas komma att lämna den 1 juli 1938;

samt att hans avlöningsförmåner utgöras av kontant avlöning till belopp av 3,000 kronor för år jämte fri bostad om 4 rum och kök med lyse och värme, vilka naturaförmåner uppskattats till 1,100 kronor för år.

Rektorn vid högre allmänna läroverket i Borås har i anledning av en av Carlsson gjord ansökning hos skolöverstyrelsen anhållit om utverkande av pension åt Carlsson.

Skolöverstyrelsen har i skrivelse den 3 mars 1937 hemställt om pension åt Carlsson till belopp av 1,584 kronor för år och därvid anfört i huvudsak följande:

Carlssons vaktmästarbefattning är att hänföra till den pensionsklass, som överstyrelsen i ett år 1911 avgivet förslag till läroverksvaktmästares pensionering föreslagit för förste vaktmästare vid högre allmänna läroverk. Full pension har åt dylika befattningshavare under senare år av riksdagen beviljats med 1,584 kronor för år vid en levnadsålder av omkring 65 år och en tjänstålder av minst 30 år. I överensstämmelse härmed torde den pension, som må beviljas Carlsson, böra bestämmas till nämnda belopp.

Statskontoret har i utlåtande den 21 april 1937, under framhållande att utredning om läroverksvaktmästarnas anställningsförhållanden vore att förvänta inom en nära framtid, hemställt, att framställningen om pension åt Carlsson tills vidare icke måtte föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Den i statskontorets utlåtande avsedda utredningen torde icke föranleda något förslag till årets riksdag. Under sådana förhållanden och då, enligt vad jag under hand inhämtat, Carlsson önskar få lämna sin tjänst snarast möjligt, anser jag, att förslag om beredande av pension åt honom nu bör föreläggas riksdagen. Pensionen torde i enlighet med skolöverstyrelsens förslag böra bestämmas med ledning av hittills tillämpade grunder för läroverksvaktmästares pensionering och utgå med ett belopp av 1,584 kronor för år.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att vaktmästaren vid högre allmänna läroverket i Borås Carl Emil Carlsson må från och med månaden näst efter den, varunder han lämnar sin anställning, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 1,584 kronor.

15:o.

Läroverksvaktmästaren Berndt Oskar Ingemansson. Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Ingemansson är född den 24 oktober 1882 och sålunda 55 år gammal;

att han alltsedan den 1 januari 1921 eller under något mer än 17 år varit anställd såsom vaktmästare vid samrealskolan i Karlshamn;

att hans avlöningsförmåner uppgå till sammanlagt 2,800 kronor för år, däri inräknat till 360 kronor uppskattad förmån av fri bostad med lyse och värme, jämte dyrtidstillägg enligt för nyreglerade verk gällande grunder;

samt att Ingemansson enligt ett den 25 november 1937 utfärdat läkarintyg efter genomgången sjukdom — blodpropp i hjärtat — är för all framtid oförmögen att utföra kroppsarbete.

Efter framställning av *rektorn vid samrealskolan i Karlshamn* har *skolöverstyrelsen* hos Kungl. Maj:t hemställt om beredande av pension åt Ingemansson och därvid anfört i huvudsak följande:

Ingemansson är att hänföra till den pensionsklass, som läroverksöverstyrelsen i ett år 1911 avgivet förslag till läroverksvaktmästares pensionering föreslagit för andre vaktmästare vid högre allmänt läroverk och för vaktmästarna vid de flesta av de dåvarande realskolorna. Åt dessa befattningshavare har tidigare av riksdagen beviljats en årlig pension av 1,320 kronor vid en levnadsålder av omkring 65 år och en tjänstålder av minst 30 år. Ingemansson har icke uppnått den för hel pension nödiga levnadsåldern eller tjänståldern. Riksdagen har emellertid i tidigare fall beviljat pension åt läroverksvaktmästare, som i förtid avgått från sin befattning, enär han på grund av sjukdom blivit för framtiden oförmögen att sköta sin tjänst.

I överensstämmelse med vad tidigare skett torde Ingemansson, som har en anställningstid av endast 17 hela år, böra, om hans pension beräknas efter hittills gällande grunder, tillerkännas sjukpension, uppgående till 75 procent av 1,320 kronor eller 990 kronor.

I utredning och förslag den 29 december 1937 i fråga om löneregler ing för vaktmästarpersonalen vid de allmänna läroverken m. fl. statliga undervisningsanstalter har överstyrelsen föreslagit, att vaktmästaren vid samrealskolan i Karlshamn skulle placeras i lönegrad B 7 i avlöningsreglementet för ordinarie befattningshavare vid allmänna civilförvaltningen. Överstyrelsen skulle därför finna det skäligt, om Ingemansson tillerkändes sjukpension, beräknad enligt civila tjänstepensionsreglementet för befattningshavare i lönegrad B 7. I så fall skulle Ingemanssons pension uppgå till 75 procent av 1,824 kronor eller 1,368 kronor.

Överstyrelsen får sålunda hemställa om beredande av pension åt Ingemansson med det belopp, som Kungl. Maj:t i enlighet med det anförda kan finna skäligt.

Även *statskontoret* har tillstyrkt utverkande av pension åt Ingemansson. Beträffande storleken av pensionen har statskontoret förordat, att pensionsbeloppet måtte bestämmas i enlighet med tidigare tillämpade grunder för läroverksvaktmästares pensionering eller alltså till det i skolöverstyrelsens utlåtande omförmälda beloppet 990 kronor, för vinnande av delbarhet med tolv dock avrundat till 996 kronor.

Med biträdande av statskontorets förslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

> att vaktmästaren vid samrealskolan i Karlshamn Berndt Oskar Ingemansson må från och med månaden näst efter den, varunder han lämnar sin befattning, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 996 kronor.

16:o.

Förra konservatorseleven Ruth Elisabeth Wallén-Dahl, född Wallén. Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Wallén-Dahl är född den 7 september 1884 och sålunda 53 år gammal;

att hon jämlikt beslut av föreståndaren för naturhistoriska riksmuseets vertebratavdelning varit anställd såsom konservatorselev vid avdelningen från och med den 1 juli 1918 till och med den 31 december 1933, från vilken sistnämnda dag hon blivit entledigad från anställningen;

att uppsägningen betingats av de delvis förändrade arbetsbehov, som uppkommit i samband med föreståndareskifte å vertebratavdelningen och som medfört att anställande av konservatorselev med viss vetenskaplig utbildning ansetts erforderligt;

att Wallén-Dahls arbete huvudsakligen bestått i skelettering av kranier och ben av ryggradsdjur, konservering av fåglar samt fotografering för vetenskapliga ändamål;

att Wallén-Dahls avlöning utgjort i medeltal under ett vart av åren 1919—1933 omkring 3,260 kronor;

att avlöningen bestritts av för olika ändamål till riksmuseets förfogande ställda medel, avsedda bland annat till arvode åt konservatorselever, till ritningar och fotografier och till vikariatsersättningar;

att Wallén-Dahl enligt i februari 1938 ingivna läkarintyg lider av kronisk ledgångsreumatism i bägge händernas fingerleder med åtföljande något inskränkt rörlighet ävensom av viss invärtes sjukdom (magsäcksnedsänkning) och att hennes arbetsförmåga på grund av sistnämnda sjukdom är och säkerligen för framtiden kommer att förbliva i betydlig grad nedsatt;

att enligt den undersökande läkarens åsikt intet talar mot att ledgångsreumatismen uppkommit och förvärrats genom arten av Wallén-Dahls arbete vid riksmuseet;

att Wallén-Dahl alltsedan avgången från riksmuseet icke haft någon anställning;

samt att Wallén-Dahl är gift men att familjen befinner sig i små ekonomiska förhållanden.

I en till Kungl. Maj:t ställd, den 22 januari 1934 dagtecknad skrift har Wallén-Dahl gjort framställning i syfte att — därest fortsatt anställning i statens tjänst icke kunde beredas henne — komma i åtnjutande av pension av statsmedel.

Vetenskapsakademien har i skrivelse den 24 januari 1934 tillstyrkt Wallén-Dahls ansökning i vad den avser erhållande av pension.

Statskontoret har i utlåtande den 29 mars 1934 anfört, bland annat, att Wallén-Dahls anställning vid riksmuseet visserligen, med hänsyn till tjänstgöringsförhållandena, närmast syntes vara jämförbar med en biträdesbefattning men att ämbetsverket likväl icke ansåge sig kunna tillstyrka ansökningen om pension, enär Wallén-Dahl vore allenast 49 år gammal och hade en

anställningstid av endast 15 $^1/_2$ år samt, såvitt visats, några särskilda omständigheter av beskaffenhet att motivera pension åt henne icke syntes föreligga.

Föreningen kvinnor i statens tjänst har ingivit vissa skrifter i ärendet, innefattande hemställan om fortsatt anställning i statstjänst för Wallén-Dahl eller beredande åt henne av pension.

Med hänsyn till att Wallén-Dahls tjänstgöring vid riksmuseet icke kan sägas hava haft karaktären av mera fast anställning ävensom därtill att Wallén-Dahl, då hennes arbete vid museet upphörde, var allenast 49 år gammal, har det synts mig tveksamt, huruvida pension av statsmedel bör beredas henne. Då emellertid Wallén-Dahl i oavbruten följd under mer än 15 år tjänstgjort vid museet, på vilken anställning hon byggt sin försörjning, och då — enligt vad föreliggande utredning giver vid handen — Wallén-Dahls arbetsförmåga numera är på grund av bestående sjukdom väsentligt nedsatt, vill jag icke motsätta mig, att förslag förelägges riksdagen om beviljande av någon pension åt henne. Såsom skäligt belopp vill jag härvid ifrågasätta 600 kronor för år. Pensionen torde böra utgå från och med ingången av år 1938.

Under åberopande av vad jag sålunda anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

> att förra konservatorseleven vid naturhistoriska riksmuseets vertebratavdelning Ruth Elisabeth Wallén-Dahl, född Wallén, må, räknat från och med den 1 januari 1938, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 600 kronor.

17:o.

Förre domänintendenten Johan Wilhelm de Neergaard. Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att de Neergaard är född den 24 november 1872 och alltså 65 år gammal;

att han sedan den 1 januari 1918 varit domänintendent i Kalmar län, från och med den 1 januari 1935 med tjänstgöringsskyldighet jämväl i Gotlands län;

att de Neergaard på egen begäran entledigats från förordnandet såsom domänintendent med utgången av februari månad 1938;

samt att de Neergaard åtnjutit arvode, som sedan år 1919 utgått med 3,000 kronor för år jämte dyrtidstillägg enligt för befattningshavare vid oreglerade verk gällande grunder.

Domänstyrelsen har anhållit om utverkande åt de Neergaard av en årlig pension till belopp av 2,000 kronor för år, motsvarande $^2/_3$ av hans arvode såsom domänintendent. Styrelsen har därvid erinrat, att 1935 års riksdag (prop. nr 207, p. 26; bankoutsk. utl. nr 45, p. 65; riksd. skr. nr 256) bevil-

jat domänintendenten N. Larsson, vilken innehade 22 tjänstår och åtnjutit arvode med 4,000 kronor för år, en årlig pension av 2,448 kronor.

Statskontoret har anfört, att då det kunde ifrågasättas, om den av de Neergaard innehavda anställningen såsom domänintendent utgjort hans huvudsakliga sysselsättning, tvekan kunde råda, huruvida pension borde beredas honom på grund av nämnda anställning. Enär emellertid riksdagen i ett flertal tidigare fall beviljat pension åt domänintendenter, ville statskontoret icke motsätta sig, att de Neergaard genom framställning till riksdagen tillerkändes en årlig pension av domänfondens medel. Mot det av domänstyrelsen föreslagna pensionsbeloppet, 2,000 kronor, ansåge sig ämbetsverket icke böra göra erinran.

I likhet med myndigheterna tillstyrker jag, att pension av statsmedel utverkas åt de Neergaard. Det av ämbetsverken föreslagna pensionsbeloppet synes mig väl högt med hänsyn till de av de Neergaard åtnjutna avlöningsförmånerna och i övrigt föreliggande omständigheter. För egen del förordar jag ett pensionsbelopp av 1,800 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att förre domänintendenten i Kalmar och Gotlands län Johan Wilhelm de Neergaard må, räknat från och med den 1 mars 1938, under sin återstående livstid uppbära en årlig pension av 1,800 kronor, att utgå av statens domäners fond.

Vad departementschefen ovan under punkterna 1:o—17:o hemställt, däri statsrådets övriga ledamöter instämma, bifaller Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten samt förordnar, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

R. Borgström.

387417. Stockholm, Isaac Marcus Boktryckeri-Aktiebolag, 1938.